

ЖИВА

„AREA“ A Journal for
Ukrainian family

ЖУРНАЛ ДЛІЯ УКРАЇНСЬКОЇ РОДИНИ
Ч. 1 ЕЛЬВАНГЕН, ЖОВТЕНЬ, 1946 Р. I

З думкою про рідний край

На чужині живемо вже стільки, стільки літ. Декого пригнало сюди німецьке насилля а інших вирвало з рідної землі страшна буря, що лютує там безупинну.

Вніздили з дому молоденькими дівчатами й хлопцями на кілька тижнів, а може місяців, а тут... Багато з вас уже власну рідню заложило. І багато дечого змінилося у нас за ці роки... Гей як же багато!...

Аж жаль якось стає, коли думаєш про ті роки. Бо чим же ми тоді були? Найостаннішими серед усіх чужинецьких робітників, яких зігнали в гітлерівську Німеччину. Ми були істотами позбавленими будь-яких прав. Навіть нашу душу й нашу людську гідність хотіли в нас вбити й зробити з нас живі машини. Нас розкинули насильно по всіх селах і містах цілої Німеччини та Австрії й літами цілими ми муіли працювати без відпочинку, а час-то й без права поїхати в Рідний Край до своїх найближчих.

Були це довгі, тяжкі роки.

Та прийшов кінець війни й через одну ніч змінилося все. Скінчилася невілыгча робота й розпочався новий розділ нашого життя. Такий непевний, первовонапружений, розгублений як те повітря, що було кругом у світі.

З далекого Рідного Краю доходили болючі як кривава рана вістки, що наші рідні села ворог попалив, а людей 'одних убивав, а других проганяв. Із запертим віддихом ловили ми (і ловимо) вістки про геройську боротьбу наших батьків, братів і всіх рідних у цих селах і містах. І здавалося: навіки загинули пайбільші наші святощі, пропало все. І дивувалися ми, чого світ ще стоїть і чому сонце ще світить, коли нам знову така страшна кривда?

Та життя плило без задержки, мов річкою вода. І пайсильніші з нас повстали перші.

Тоді почало по наших таборах родитись організоване життя... Уже в перших місяцях ми пізнали, що ці на чужині прожиті літа,

вкрадені літа й їх нікто нам не верне. Ми побачили, що в багатьох з поміж нас наросла на душі велика пляма й вони відстають від нашого гурту. В них не було охоти до тієї праці, що чекала всіх нас... Вони обросли плісняю чужини й їм бракувало великої віри й запалу до праці, щоб з цього страшиного пощелища будувати нову святиню. Ще інші стидалися приставати до гурту, бо бачили, що життя враз із їхніми літами поплило ген у перід, а вони осталися з душами малих школяриків, що ледве розбирають літери і ледве вміють скласти слово до слова.

А проте цього не сміє бути!

На чужині не вільно нікому блукати одинцем а треба гуртуватись разом, бо в усіх нас доля та сама і всі маємо ту саму ціль.

Не зражайтесь тим, що приготування у вас мале, що друковане слово з трудом складаєте а олівець невинно повертається у ваших руках. Адже тепер найкраща пора доповнити ці браки і вирівняти ці прогалини у вашому знанні.

І саме оцей журнал ставить собі ціллю допомогти вам у цьому. Ми хочемо дати вам добре друковане слово, яке ви читали б для своєї розваги й науки. Хочемо виповнити беззмистовність довгих осінніх і зимових вечорів і прогнати нудьгу, що вкрадається в наші сірі таборіві кімнати.

Бо пудьга є поганим дорадником.

В кожному числі міститимемо статті, оповідання та вірші про наш Рідний Край, про наше життя і наші завдання тут, поважні і веселі гутірки та різні духові розваги.

Знаємо, що вже першим числом нашого, покищо скромного журналу, ми ще своєї цілі не досягнули, тому радо послухаємо кожного голосу Вас, Читачі і Читачки, Ваших порад і побажань. Пишіть нам все про цей журнал, що ви про нього думаєте.

Б. ЛЕПКИЙ

Мініон

І я мав свій родинний край,
Цвіли там квіти у діброві,
Шумів таємну пісню гай,
Збіжжя стелилися чудові,
На паску і на коровай, —

І я мав свій родинний край.

А нині там земля порита,

Біля рова стрілецький рів,

Квітки столочили копита,

Замовкли співи, гай счорнів,

Пшениця ніби градом збита, —

Щаслив, хто бачив й не здурів!

І я мав свій родинний край,

Хати в садах вишневих крились,

Коли настав чудовий май,

Черемхи у лугах розквілясь,

Сказав би — не земля, а рай!

І я мав свій родинний край.

А нині з сіл сліду немає.

Де хочеш, вітре, там гуляй.

З могили череп визирає,

Хрести стирчать як чорний гай,

Між ними тихий сум блукає,

І ллються сльози як Дунай.

О, краю мій! Свята руїно,

Новітня Трос в попелачі

Перед тобою гну коліно

І кличу: Боже в небесах,

За кров, за муки, за руїну,

Верни, верни нам Україну!

Верни колишню горду славу,

Свобідно відітхнути дай!

Недаром молодіж криваву

Голову клала за свій край,

Ішла на смерть, як на забаву;

Віддай нам вітчину, віддай!

Знаємо, також, що є люди з висохлим серцем і руїною душею Марка Проклятого, які плюватимуть іддю в наш бік... І їх слів послухаємо. Бо ми маємо одне завдання: будити в серці кожного любов до свого рідного і гаряче бажання жити вільним життям на цій найкращій в світі землі, що зветься — УКРАЇНА.

Що даліше?

Остання війна принесла з собою надзвичайно різкі й нагальні зміни понять і вартостей в усіх ділянках життя, може тому, що була вона жорстокіша від минулих воєн, а може тому, що цим разом, крім воєнків на фронтах не менше завзято змагались з собою світогляди.

Але, як по скінченій битві саїтети воюючих сторін збирають в поля бою ранених, щоб їм усіми можливими способами рятувати життя, так по закінченій війні провід кожної суспільності вживає всіх заходів для рятування морального стану у своїх членів.

Нам не приходится говорити про нарід у краю. Вістки, що доходять звідти завжди наново засвідчують, як морально сильно він держиться.

Ми хотіли б однак заторкнути питання моралі тих, що остались на чужині й сьогодні майже цілістю живуть у таборах. Точніше: хочемо говорити про нездорову родинну мораль наших таборних спільнот.

Цим не хочемо, борони Боже, сказати, що в ненаших спільнотах ця справа стоїть краще. Це ні. Але не наші табори нас не цікавлять і ми не хочемо брати собі прикладу з когось, протинно ми мусимо мати амбіцію бути взором для інших. А у нас поняття родинної моралі й дисципліни лишає багато до побажання, головню там, коли ці родини повстали, так би мовити самочинно, без жодних церковних ані правних актів чи заяв, а поза формами прийнятими кожною культурною спільнотою, отже на дико.

Діялось це звичайно так:

З околиці сходились до табору хлопці й дівчата, старші й молодші, деякі з родинами, але в великій більшості самітні.

Обставини були виїмкові, хвилеві, розчислені найвище на кілька тижнів. А найважливіше не було нічого заборонено, як не було нікого, хто б забороняв. Отже: врешті воля,—казали собі всі.

І не один забув, що там, дома, родина. Як було про це пам'ятати, коли здавалось цілий світ обернувся догори корінням.

Не думали нічого, ні той молодий хлопчина, ні та дівчина, що їх майже дітьми вивезли на роботу. Забули про святі слова, в якими їх батьки в дорогу впроваджували: щоб ти, доню, в зе-

леному вінку до шлюбу йшла, а ти, сину, пам'ятай, що твій батько був чесним господарем у своєму селі.

Адже врешті прийшла воля. Чи ж мали самі собі її ограничувати? Коли „це все й так розлетиться“ бо ж „так стало бути не може“.

Та ні по кількох тижнях, ані навіть місяцях, нічого не змінялось й те, що не було актом розуму й волі а відрухом—осталось фактом.

Припечатала його печать часу, а в багатьох випадках, нова, жива істота. А світ стояв собі даліше і сонце світило ніби нічого й не було та оглядало, що творилось в українських спільнотах на чужині.

А творилось тут погане: Люди потоптали ногами всі святі засади, забули про все, що зобов'язувало там дома й стали руйнувати основи, на яких базується сила кожного народу—родина.

Вийшли на денне світло новітні українські Катерини та Наймички. Ходять і плачуть на свою долю, самотні й опущені Катерини, щасливі що наразі даром кормлять їх та й їхнє маленьке. А він у сусідньому таборі, бо ж... „врешті воля“ і „не я один такий“.

Нажаль не можна в малій статті точніше розглянути цю проблему. Думаємо, однак, що наш голос не буде самотнім. Хочемо лиш на одне звернути увагу: хто руйнує українську родину й ламає життя українській дівчині, мусить бути нап'ятований, байдуже чим і ким він не був би. Такі люди не мають морального права брати участі в суспільному житті, не то кермувати ним. Цього вимагає добро загалу, добро нашого імені на чужині й святі, моральні засади нашого народу.

Коли ж суспільність не запротестує і кожен поступатиме після свого хотіння в імя засади „не я один такий“, так тоді до чого дійдемо ми, як українська еміграція, і що буде з нами даліше?

М. К-р.

При реєстрації

- Де родились?
- Там, де останнього разу.
- Що останнього разу? — питає здоволено урядовець.
- А, пробачте, то не ви мене в останнє реєстрували...

М-нко.

СЕЛО

Ні,
Волі тут не було,
Лиш пожежі та громи і бурі.
По дорозі віків
Загубилось село...
Вісь часу, уломалась в яру,
У каложі...
І йому все одно,
Що твориться під небом мстичним.
Хліб і сіль та рядно,
Та молитва Пречистій.
Сонце будить його на роботу,
А місяць додому веде,
І не чути людського клопоту,
Олиш в суботу...
Як дзвін загуде!

ПЕТРО КІЗКО

СОН БАТЬКА

Чи то приснилось мені,
Чи перед очі стала з'ява? —
В чужій, далекій стороні,
В моїм відчуженні віки
З'явився образ: кучерява
Голівка сивова. Івась! —
Кричу й цілю до нестями.
Душа сльозами облілась
І разом радість зайнялась
Ясними, тихими вогнями.
— Скажи, синочку мій, звідкіль,
Якими ти пройшов стежками
В оцю зимову заметіль?
Невже, невже із рідних піль,
З тих рідних піль, де квітками
Жита широкі простяглись,
Де гай розкішний зеленіє,
Де ми, пригадуєш, колись
Калину рвали? Пригорнись,
Моя солодка, тиха мріє...
Схилив голівоньку Івась,
Налиті смутком очі сині.
— Ой, тату, тату! Не дідавсь
Побачить, рідний, вдома вас,
У нашій кинутій хатині.
Скажіть, татусю любий мій,
Чи скоро вернетесь? Чи скоро?
Ми в купі будемо в ясній
У теплій хаточці своїй
Без кривди життя і без горя.
Замовк Івась. Удаліні
Горіла зірка золотава.
Мені ж привиділась в вісній,
В чужій, далекій стороні
Голівка сина кучерява.

(із збірки „Навіки твій“)

В Т І К А Ч І

УРИВОК З ПОВІСТІ

Написала: Зіна Дарняч

Рівномірно дихав вчистість. Ранок, вечір піч і знову ранок. Проходять мрякою за сповані дні й воги, холодні ночі.

Велике, чуже, кам'яне місто переживав на перший погляд ока свою безплатову, хаотичну дійсність. Положені на чотирьох сторонах світа двірці викидають щодня байдуже доггою ниткою тисячі пових існувань і місто кожного разу простягає по них свої довгі, копляві руки вулиць.

Пажерливо й ніколи ненасичено проковтує їх у своє безмірне путро й від тепер ведуть сірі істоти долею й поліцям другої світової війни наказане, одомашніє животіння.

Вечорами ростісняється обруч затягнений довкола їхнього невірного життя і вони сонно й змучено спуються кам'яним містом.

Часами місто великодушно зиховас ім у своїх звичайно темних заулках кілька променів сонця, щоб дивуватись зміні, що наступає в сірих людях під дотиком живого сонячного блиску.

Похиліні постаті прямиються, відчиняють широко понурі очі й у їх читас місто чужо казку пахучих винниць, блакитного італійського неба й розлогого, безкрайого степу.

Але звичайно місто загорнене в тумани сліпає байдуже широкими отворами нерозсвічених вікон.

Тоді хочеться думати про дитину поліщену саму в холодній хаті й малу дівчину, що підбігає дрібними ногами за життям і оглядається тривожно що кілька кроків.

— Отже ми на місці!

Великі, сумні очі безрадно й розгублено розглядаються кругом і пробігають крізь збиту товпу мацдрівників, що з пошхом... дають темні, великі забудованія східнього двірця.

Вже майже дві години, глядять ці гарні, втомлені очі в товпу, що ні меншас ні тихс. Усе метушиться кругом. Дехто з трудом тягне свої клунки, щоб передати їх у переховальню, інший щось довго й перекопливо говорить шоферові таксівки, а коли цей злуджено відвертається, мандрівник поспішно виймає з кишені пачку цигарок і оба зразу починають приятну розмову, що здавалось ніяк не клеїлась. Дзвонять трамваї, трублять авта, перекликаються люди.

Все колхасється, шумить, спішить, лип двоє великих, сумних очей жіночої постаті, що пристала під стіною переповненої ждальні розгублено й безрадно розглядаються кругом.

— Це так, Лідо, виглядає чужина — думас чорна голівка, ще тиждень тому мріяна й далека, розділена тридцятьдвома годинами їзди й тисячами журб і клопотів, страхів і надій, а нині дійсна, близька й так страшенно далека.

Майже дві години стоїть Ліда, сперта між стіну й клунки, ждучи на тітку, з якою приїхала сюди й яка поїхала до міста відшукати свояків. Ліда сторожить клунків і глядить крізь великі, заборонені вікна на рухливе місто.

У втомленій думці ворухнуться лиш одне слово: Спокій, нарешті спокій.

Ліда не думала тепер про те, що цілий ряд державних і міждержавних законів замкнув за нею браму її батьківщини, а її гарну постать наклеїв знам'я чужинки. Тепер вона ходитиме усюди з тим тавром і місцеві, негостинні, холодно — ~~страхові~~ мешканці будуть їй нагадувати, що чужинці це мешкєварт-

ні істоти з пизькими істинками й злочинними нахилами. А вони, нагід пані і вибранців судьби можуть цими чужинцями тільки погорджувати й у своїй вичності зрабувати від них усе, даючи їм зайтякчу фізичну працю й дозвіл на найзлизидніше животіння.

Не думала втомлена голівка Ліди, що не спокій жде її, а холод чужини, що з кожним днем більше оковуватиме її серце й сотні законних і незаконних принижень ранитимуть її почування, а душу вилитиме туга за рідним краєм. Не думала про те Ліда, та вже найближчі дні й тижні мали навчити її, що не азнає спокою й щастя на чужині той, хто любить рідний край.

А Ліда свій рідний край любила.

* * *

Одниник з сусіднього косятола б'є глухо першу годину ночі.

— Мамо! — дрібна постать під легким покривалом здригається.

Ліда втикає голову в подушку, затикає вуха.

... Спати... не думати нічого.

— Я їду Лідочко, я мушу йти... Володько пішов, Степала забрала. А мені або йти за Володьком, або ті прийдуть по мене... Ти мусиш остатись сама.

В очі коле блуоче тьма, щось стискає горло й Ліди знову так, як було тоді, в той день, як Андрій ішов: Під ногами тяглася размокла стежка, небо росило дрібним, холодним дощем. Андрій говорив і Ліда чіплялася з розпучкою цієї останньої хвилі. Вона знала — для нього не було іншого виходу й сама жаліла, що вона не молодий, здоровий мушчина, тоді могла б йти з Андрієм, щоб сповняти обов'язок, як вони його обоє розуміли. А так... Останній поцілунок, останній стик руки й Андрія не стало.

Ліда стояла й замряченими від сліз очима проводила високу постать брата, поки широка, темна стіна ліса не відчинилась перед ним.

Ліс прийняв його до себе, щоб від тепер стати для нього хатою, другом і охороною. Йому й тисячам таких як він. Третя болісна розлука й втретє страта дорогої людини полишила тим разом незаступлену нічим пустку.

А потім не було довго — довго нічого. Вечером приїхала Андрієва Люба й викликала Ліду з кімнати. Андрій пере-

казував ждати його сьогодні вечером за Мокрєвим полем під грушою. Це було місце, куди Андрій водив малу Ліду збирати мамі ромени й волошжє й тут потім зустрічав він свою Любу. Місце знає ім і дороге споминями.

Обнявшись тісно, сиділи Люба в Ждою на межі й ждали вечора.

Слова не вваались і годі було віддати усю пестерлячку й радість із надійної зустрічі. Сніп і сірі очі зависали над горизонтом і вичарюували дорогу постать.

Йшла піч і відзивалась таємними голосами. Гудів у житі сізпений жук і перекликались сверчки. З містечка нісся голос дзвону й повітря прилягло сонно на межі.

Дівчата ждали й Ліда думала, що вона скаже Андрієві й котру з них першу він вітатиме.

Та він не приходив. З пілє прибігав далекий легіт і Ліда наслукувала в ш.ому Андрієвдо голосу й його легтєтє кроків.

Літня, подільсьма піч прийшла й пішла. Андрій не було. Ліда розкрила очі й розбужена свідомість нагадала їй все розчарування. Люба сиділа держучи на колінах Лідину голову і дивилась втомлено — спокійно туди, звідки надіялась, любого хлопця.

Ліди хотілось плакати. Вертались у місто й ноги купались у ранній росі. То одна то друга звертали очі на стежку, хоч наді не було. Андрій не міг прийти й вони обі мусіли думати, що й йому було важко.

* * *

Очі в Ліди зачинені й її думки літають, летом спогаду до давніх приятелів, до Соколівки, у Львів. До малого, щасливо-годому, де вона малою дівчиною гралась в обіймах мамі і, — майже в тому самому часі, до її гробу, що стояв тепер запущений на горі тихого кладовища, звідкіль було видно старий, темний став.

І знову чує вона лагідні, спокійні слова Андрія і бачить батька в останній трагічний момент його арешту.

— Живу, мов у зачарованому колі спогадів і незабутніх, дорогих мені осіб і ніяк збудитись до дійсного життя і ніяк стати в ряд людей, які безглядно й рішуче боряться за своє нині й вавтра. Нема для кого носити усміх на лиці й нікому похвалитися малими але завзято здобуттями побідами над будєм.

А дійсність будить і життя вимагає більше уваги й приваюесті всіх зміслів для себе.

Про дрібні радості наших буднів

Немов заковані в сірий, важкий камінь німецьких касарень проходять монотонні, нудні дні. Години за годинами, тижні по тижнях, яким не один із нас згубив число. І здається не раз, не має цілі ні вигляду в нашому житті, якого одиноким змістом було нервово й гарячкове чекання чогось, що мусить статися, що мусить прийти і, в що одначе вже часто перестаємо вірити. З острахом приходиться ствердити, що хвилин отої зневіри що раз більше і що раз більше між нами таких, що тратять спокій і недавній ще погідний настрій. Об'яв природний й арозумлий, бо тільки ті, що нічого не переживають і не думають, не переходять внутрішніх бур і заломань.

Та проте стан цей не сміє перейти в постійний, бо наслідки його жакливі для нас самих і для нашого оточення. За всяку ціну нам треба вирватись із кола отих думок, що мов черви роз'їдають наш внутрішній спокій та забирають у нас здібність вірити.

Це правда — наше життя збідніло, обмежилось до кількох квадратних метрів таборової кімнати та до кількох сот їх таборової площі; зубожіла обстановка наших приміщень, потерся та вилиняв наш одяг і це все разом зовсім не помагає почувати себе добре. Та однак: погляньмо краще довкруги себе, посвятимо більш уваги кожній хвилині нашого дня, й може побачимо там більше сонця, як нам на перший погляд здається.

І тут маленьке слівце до тебе таборове жіноцтво. Мені здається, що нікому так, як саме жінці призначено йти сірими буднями й дрібними руками вибирувати з них маленькі соняшні промені та вносити їх в своє оточення. Якже правдивим є, що один жіночий усміх, одне лагідне слівце впору й на місці висказане, потрапить втихомирити не одну й найгірнішу бурю.

Убогі наші кімнати, але хіба не ауміє працювати й здібна рука нашої жінки найскромнішими засобами перетворити їх у правдиві оази відпочинку, живцем перенесені із наших розкішних хат на Батьківщині, які так дуже потрібні нашим найближчим для відпруження їхніх пошарпаних нервів.

Кілька чистеньких мережаних платочків, добутих із дна скрині,

де зберігаються наші святощі в дому, скромна китиця осінніх айстрів на столі, як часто потрапить вичарувати усміх вдоволення на втомленому лиці наших чоловіків.

Багато з нас втратило в світовій заврюсі майже все, але чи ж не мають бути вдячні долі ті, яким вдалось із попелу всесвітньої пожежі врятувати те, що для людини в особистому житті найдорожче — свою родину, та умістити її покищо в скромних, але певних таборових обставинах. Чи ж не радує нас кожний раз як бачимо, що на наших очах підрастають наші найменші, які краще як дорослі пристосувались до нових обставин і вдоволились скромним, з дерева тесаним, коником на місце вибагливішої цяцьки. І чи не виповняється наше серце радістю від свідомості, що наші діти можуть вільно вчитись у своїх напшвидку організованих школах та не забувати рідного слова.

І взагалі чи ж не мало значить для нас те, що ще недавно були ми розкинені в морі чужого ворожого елемента, самотні, одинцем — сьогодні ж можемо жити гуртом між своїми, говорити своєю рідною мовою, молитись в своїй, хоч скромній, але рідній церкві.

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН

Футбольні змагання Репортаж

В минулу неділю наша спортова дружина „Старий Дуб“ розиграла футбольні змагання з дружиною „Макагіні“.

Точно в годині 3.30 спортова площа була заповнена публікою по береги, але спортовців ще не було.

Щойно по годині задурила земля. Всі думали, що гремит, бо хоч дощ перестав падати, то хмари всетаки не перейшли. Прикладаю вухо до землі й слухаю. Гуде даліше... Аж дивлюся, із за вулга великого театру сунуть наші спортовці.

На самому переді йде пивовар пан Яцко Самогонов — пристійний, хоч куди мужчина. Він тягне за собою візок з бочкою пива. За ним іде його помічник кельнер пан Перидон Душогубенко, даліше оркестра з історичним бубном, якого колись розбив головою пан Натягайло, й грає спортовий марш „Ішли діди на музику“.

За бубном бачу чоло першої дружини „Старий Дуб“. Всі гравці це хлопці як справжні дуби-дуплясті, в яких сови виховуються. За дружиною ступає поважним кроком пан лікар і один дентист зі своїм техніком. На кінці акушерка з баньками під пахою. Вона заступає шпитальну сестру. За сестрою ідуть ще чотири санітети.

Як часто приходиться просто забути на короткі, але так дуже потрібні для удержання внутрішньої рівноваги, хвилі, що ми на чужині. Чи не траплялось вам подумати, що кожний наш табір це немов частинка нашого рідного міста чи села, з його різнобарвними проявами щоденного життя, з щоденними клопотоми й подіями. І чи насправді нічого не значить для нас, що раз, а часто кілька разів у тижні ми можемо послухати рідної, часто мистецько виконаної пісні, побачити свою театральну виставу в рідній, запашній мові, що чудом вичаровує нам наш дорогий незабутній край.

Доводиться зустрічатися між нами людей, що здається мають дивну насолоду у вишукуванні темних і болочих сторінок нашого таборового життя. Не берімо собі приміру з них. Вчімось цієї великої штуки шукати в житті саме того, що гарне й добре, хоча б як важко було його знайти. Вчімось радіти із кожного соняшного блиску, із кожної пшавливо перебутої днини, кожного привітного слова, яке нам хтось, чи ми комусь сказали.

І думаймо ще про одне. — Те, що становить найбільший скарб нашого таборового життя — надії не забрав і не зможе у нас забрати ніхто. І нехай ця надія вже не буде для нас одною з дрібних радостей нашого будня — а цілущим і життєдайним джерелом постійного гарту й сили.

Д. К.

Надходить і дружина „Макагіні“, що в депо відмінному складі. Тут бачимо старих спортових вигів, які в своєму житті не одного голя вже випили. Мають прекрасну поставу, лише деяким заважає трохи живіт. Вони мають теж свого лікаря, що йде сам без дентиста, бо, як потім я довідався, на одинадцять чоловіків було всього чотири зуби, тому не було б що вибивати. Зате вони мають чотири ліжка й одну пляшку „Нерволь'ю“ до ватирання.

Точно в годині 4-ій починається гра Таборова сирена дає знак, що гра буде на смерть і життя. Публіка шаліє, кожний дивиться з напнятими нервами, а гра йде та йде. Перевагу бере „Старий Дуб“. Гра солідна — один помагає другому. Пан Дратва б'є м'яча вісім разів, а він ані рух. Заважає живіт... Не бачить бідолаха через той живіт ноги й тому ніяк не може нею попасти м'яча. Йому на поміч прибігає пан Магула, також не менше грубий, й спільними силами відбивають м'яча, що летить не даліше, як два метри. Зате оба спортовці падають в болото, при тім так їм помішалися ноги, що пан Магула витягнув з болота три, зате пан Дратва — тільки одну. По довших нарадах, кожен пізнав свої ноги й гра пішла даліше.

ЯР. ІР.

3 КНИГИ ЖИТТЯ

Так було...

Вродилась я в домі моєї бабусі. В той час мій батько, борючись з матеріальними злиднями, закінчував університетські студії, а мати вчителювала в малому, підгірському селі, щоб у цей спосіб

облегшити батькові грошеві клопоти. Дитинство моє пробігало спокійно й монотонно, зимою в бабусі, літом на селі в мамі. І ці літні місяці осталися незабутніми в моїй пам'яті. Туди, звичайно, приїздив на цілі тижні мій батько і, сидючи на батькових колінах, я годинами слухала його розмови з мамою. Найчастіше розказував він про своє рідне село. Про те, як його батько, мій дідо, бідний селянин, мимо всіх труднощів, відвіз свого сина одинака в повітове містечко в школу, як потім в короткому протязі часу, він, малий учень, втратив батьків, і п'ятнадцятилітнім хлопчиною остався сам в чужому, міському, малознаному світі. І як пізніше треба було йому з трудом здобувати гроші, потрібні на оплату науки й бурси, як мусів він бігати з одного кінця містечка в друге, до багатих домів, малоздібних товаришів із лекціями. Самому ж оставались на науку години ночі. Тоді при світлі малої лосвої свічки виступав перед ним із випозичених книг цей інший світ, до якого всіми силами він прямував і куди вела важка терниста стежка, що починалася в глухому галицькому селі. А до того весь час гаряча туга за теплим матірним словом, за розумним, повним заохоти поглядом батька, роз'їдала його молоду душу. На свята роз'їздилися товариші кожен додому, до своїх рідних, лиш йому не було куди їхати. Рідні не мав він жодної, осталось хіба село, де він родився. І туди їхав малий сирота, гнаний тугою за рідними та теплим, близьким словом. Сусіди принімали його щиро. Не було майже хати, куди не просили б його і там на довгі, благословенні хвилини він забував своє сирітське, одиноке існування. Крім цього він заважав, як з кожним роком зростала його повага в селі, як що раз частіше приходили до нього односельчани, старші за радою й порадою, молодші за новостями зі світа та вказівками. Те впевняло його, що дорога ним вибрана була правильна і, не даром проходили його роки, повні важкої праці. Із новими силами й новою певністю він вертався в школу, до дальшої, ще пильнішої науки.

Слухаючи батькового оповідання, ми з мамою тісніше горнулися до нього і кожна з нас по своєму обіцяла віддячити йому за самотні роки ще більшою любов'ю. Потім батьки мріяли, що ще короткий час і ми поїдемо всі до містечка, де батько відбував адвокатську практику, щоб надалі вже ніколи не розділитися на довгі, погані місяці. Тоді в розмові часто падало й моє ім'я. Батько хотів, щоб я багато вчлась, мама мріяла для мене про навчання музики. Я розуміла з того лише одне, що ще не довго й я матиму для себе маму на цілі дні.

І справді цей час прийшов. Я була тоді в бабусі. Одного теплого, весняного ранку приїхав

ВІД РЕДАКЦІЇ: В книгу життя кожної української родини записали останні роки багато жорстоких і трагічних сторінок. Немає хіба однієї родини, що вийшла б цілою з цієї хуртовини, яка лютувала над нашою землею.

Щоб причинитись до збереження та закріплення тих ніде незаписаних трагедій безіменних героїв, Редакція „НИВА“ починає сталу сторінку — „3 КНИГИ ЖИТТЯ“. Тут міститимемо короткі, правдиві оповідання — хроніки про долю поодиноких родин, не додаючи нічого до того що, записало саме життя.

батько й попросив бабусю спакувати мої речі.

Мені сказав, що ми поїдемо тепер до хати, до нашої правдивої хати, де жде нас наша мама. З радості й нетерплячки я не могла нічого говорити, хоч хотілось мені знати так багато: чи мама не ходитиме вже більше в школу, до „чужих дітей“, чи я матиму своє власне ліжечко з білими

занавісками та чи батько не від'їздитиме від нас. Впрочім батько не зміг би був напевно відповісти мені на ті всі питання. Він говорив щось багато й живо з бабусею, помагав пакувати мої речі й був в гарному настрої.

Потім ми їхали довго, довго поїздом і мою увагу запрятувало те все нове, що було кругом нас. Головно цікавили мене більші станції, де задержувався наш поїзд, такі повні гамору й крику та великої маси людей. Вчасним вечором поїзд наш задержався на досить великій станції. Тут ми висіли. Це було містос, де від тепер ми мали жити — пояснив мені батько.

На станції ми взяли підводу, що мала нас завести додому. Місто видавалося мені великим, прекрасним і я просто не хотіла вірити, що ми тут на завжди останемось.

Правда я не могла й думати, як зможу віддалитись від хати, щоб не згубитися у тій масі вулиць і вуличок.

Врешті ми в'їхали в широку, тиху вулицю, по боках якої зеленіли дерева й задержались перед невеликим будинком. У тому моменті відчинилась з лоскотом входової брами й за хвилину я лежала в теплих обіймах моєї мамі. В часі, коли батько помагав візникові при клунках, мама запровадила мене до нашої хати. Складалась вона з двох великих, прегарних кімнат і біленької, просторої кухні. Я бігала з одної кімнати в другу, від одного предмету до другого, але головна моя увага була присвячена малому ліжечку з білими занавісками. З подивом гладила я рукою по білій подушечці й мягенькому, оксамитному покривалі й не могла зрозуміти, чому мама в тій хвилі плакала.

Це був мабуть найкращий день мого тоді ще короткого життя.

Від тепер кожний день приносив мені щось нового. Перші незнані мені забави з міськими дітьми, перші виправи до недалекого парку і врешті перший день у міській школі. Дні плыли рівно й спокійно і я засипляючи раділа, що завтра буде ще один, а потім ще один день.

Рік пізніше вродилась пам мала сестричка що була мені новим постійним джерелом радості.

І в школі я робила гарні поступки, за що збирала щедри похвали моїх дорогих батьків.

В житті нашої родини не змінялось нічого.

Вправді мама тепер вже була завжди зі мною, зате батько, безнастанно занятий був тільки гостем у дома. Його фахова й громадська праця занімала йому цілі дні. Бо й скільки не мав він обов'язків! Поза своєю канцелярією працював він у всіх господарських та освітніх установах, а часті наради й конференції, яких ми з мамою часом так дуже не любили, занімали йому всі вільні хвилини. Але батько мав завжди одну й ту саму

відповідь. Я пізнав в своєму дитинстві найбільшу біду, незарадність і темноту наших селян і тому нині, станувши на вищій ступені суспільної драбини, вважаю своїм першим обов'язком помагати оцім нещасним. І несолодкий був би мій відпочинок, коли стільки людей жде моєї помочі.

.*.*

Від довшого часу я мої батьки живо падчимось радилися, часто виходили па довгі години з дому або дома переговорювали з незаними мені людьми. А потім прийшов ще один незабутний для мене день. Це було в педілю. Мої батьки повели мене на край міста, показали невеликий дімочок в зеленому саду і назвали його „нашим“.

І знову почались для мене дні повні радісних несподіванок. Мені вільно було ходити з мамою по крамницях і закупувати все, що було потрібне для нашої, вже таки правдиво-нашої хати. Вкінці заїхав перед наш дім великий меблевий віз, що мав перевезти нас з усіма речами зі старого мешкання до „нашої хати“.

Ми з мамою сестричкою дістали в пій осібно малу кімнатку, де стояли наші ліжка, шафа з нашими речами й забавками малої сестрички та столик до науки й забави. Ах, як раділи ми тим усім. Цілими годинами пересиджували ми в нашому городі й помагали мамі робити грядочки, засаджувати квіти та ярину.

Це було менш-більш у тому часі, як я приготвлялась до матури і коли впало перший раз у нашій хаті слово—війна. Тоді розуміла я вже багато й пильно прислухувалась розмовам батьків з їхніми приятелями. Хоч війни боялись усі, та як багато надій вязалось з тим словом! Але війна не здійснила мрій, тільки несла гіркі розчарування й важкі удари, що розбили мою родину і розсіяли її по світі.

Скоро й гарячково відбувся матуральний іспит у моїй школі і вже не було часу застановлятись, що мені дальше робити. Перші стріли, перші налети, непевність і неспокій, наради з моїми знайомими і врешті прихід нової сили.

Казали, що для нас війна скінчилась, але те, що тепер почалось, було гіршим самої війни. В нашій хаті повіяло вітром страху й непевності. В усіх розмовах товклось одне питання, що буде з нами?

Батько заховував спокій, але я бачила, що на його чолі наросла нова, глибока зморшка а чорне волосся почало нагло сивіти. Моя мама затихла і я не чула більше, щоб вона співала.

Одного вечора батько сказав мені, що я мушу виїхати на університетські студії до Л., і хоч мама плакала, а я так не хотіла кидати „нашої хати“ й батьків, послухала, бо знала, що так мусять бути. Це була моя перша розлука й як тяжко вона мені прийшлася, цього не можу описати. Про це знаєте ви всі, що мусіли розлучатись в той страшний час...

Очерк, що його я пережила в Л. належить до найважчих. Арешт батька і вивіз мами з сестрою на далекий Сибір—важкі, кам'яні удари, що здавались на віки зруйнували моє молоде життя.

Продовж довгих, жахливих днів я не могла очуняти. Важкими молотами товклись в моїй голові безпереривно питання, на які я не знаходила відповіді. Ні я, ні ніхто інший не міг відповісти мені, за що саме забрано мого батька, який все своє життя робив лиш це, що наказував йому обов'язок і святий запал до праці. За що зруйновано йому родину, позбавлено його особистої волі, а може й життя, прогнано його найближчих

з хати, яку збудував він сам роками важкої праці. За що мусіли мої найближчі блукати в чужому, холодному краї, голодні, безпомічні? Як право засудило мою маму покинути її маленький рай, її хату й платити те, чого нікому не була вона винна? Хотілось викричати цю скаргу на весь світ, та не було нікого, хто її слухав би.

Тоді почались довгі, безпросвітні дні. Пекуча журба й туга за рідними, безпорадність і важкі матеріальні злидні. Все те робило моє життя цестершим.

В тому часі я поїхала до С., хоч знала, що нікого і нічого не застану в колишній хаті, мимоволі я спрямувала свої кроки туди.

Холодний пізноосінній вітер стрясав останні листи в нашому саду Дім стояв тихий і пустий, чорно світились вікна обдерті з занавісок. Лиш у городі були ще знаки працьовитих рук моєї мами.

Довго стояла я оперта об залізну огорожу, незважаючи, що падав дрібний дощ. І падали цестримно сльози з моїх очей.

Якесь чуже, холодне лице, що показалось у вікнах нашої кухні, збудило мене з гіркої задуми. Так, тут жила маленька моя щаслива родина, з якої властиво осталась лиш я сама одна. Та однак спогади і вид нашого дому допоміг мені зібрати мої сили. Треба було жити, бо може тамті мої десь далеко живуть і потребуватимуть мене.

В Л. ждала мене перша вістка від мами і сестри з далекого Сибіру:—Живі, здорові, пиши. Це все. Та однак як багато, щоб жити, мусіти жити.

Довгі дні чекання нової вістки, висилки малих клучоків рідним і важка наука в змінених, чужих обставинах, що не приносила жадної радості—це зміст двох довгих, безконечних років.

А потім нові стріли, нові налети. Знову обернулась сторінка в історії і знову короткі надії й нові гіркі розчарування.

Від батька весь час не було вістки,—зв'язок з мамою й сестрою перервався. Непевність і туга за рідними та злидні підірвали моє здоров'я. Почався новий розділ боротьби за життя. Важко було давати собі раду в щораз трудніших обставинах молодій і здоровій, хворій стало майже неможливо. Але одна маленька картка з червоним хрестом і коротке речення: ми в Тегерані, жеві і здорові—мама й сестра—помогли стати мені на ноги. Мої рідні живуть, я не сама, не одинока, це вистарчало, щоб дістати нової сили.

Рівночасно знайомство з молодим товаришем по праці, що з кожним днем ставався мені ближчим, внесло новий зміст в моє самотнє життя.

А тимчасом війна розгорялась і не було видно їй кінця. Світ, здавалось, котився у безвість і тягнув нас зі собою, безпомічних велетнів з закутими руками. Змагались на наших землях дві ворожі сили й казали платити нам за свої невдачі. І йшли щораз кривавіші, щораз тяжчі жертви і щораз сильнішою ставала наша самооборона. З нараженням власного життя працювали для тієї справи всі молоді й цей рух спротиву захопив і мене й могого судженого в свої ряди.

В хвилинах, вкрадених від обов'язку і щоденної заробітної праці ми мріяли про те, що було мені силою забране й чого мій хлопцев-сирота зовсім не знав. Ми думали про родинне тепло й тоді щораз частіше в наші розбиті почування вкрадалось почуття щастя. Та яким малим, незначним було те щастя нас двох, самотніх людей

під вогняним, розпаленим війною, небом. Як часто мусіли ми дрижати за нього, як часто здавалось було воно вже втрачене й як часто приходилось зовсім за нього забути.

Зближався фронт і шляхами почали просуватись безконечні валки втікачів. Їхали молоді й старі, хворі й здорові, хоча не знали, що жде їх на кінці цих безконечних, запилених, розбитих кінськими копитами доріг.

Перші вибухи гранат, що доходили з близького фронту, провозжали мене та мого судженого в несподіванку. По дорозі в малій, сільській церкві ми звінчались. Без нарад, без багатьох слів, без побажань моїх рідних прийшлося закладати мені мою нову родину. Якже інакше уложилось усе моє життя. Але не було часу на роздумування і спогади. Все нові й нові станції, нові постої та нові журби запрягували всю нашу увагу. Врешті границя, чужий незваний край й важка праця, яку я з моїм чоловіком мусіла прийняти, не давала й думати про ніщо.

Та все ж таки як багато легше було мені тепер. Свідомість що ми одно в одному знайшли щирого, відданого друга помагала нам переносити неодну прикрість. І наперекір усьому ми не тратили віри в наше майбутнє. Одна тільки журба за моїх рідних оставала завжди моїм найбільшим горем.

Давносподіваний кінець війни прийшов якось

несподівано й багато змінилось в нашому особистому, щоденному житті, хоч нам як народові не приніс цей кінець фронтів нічого. Почалось обчислене на хвилини життя емігранта. Таке одноманітне, безмістне й при тому повне нетерплячки, ніби чекання на поїзд у залюдненій ждальні.

.

Вчорашній день приніс мені радісну несподіванку. Я сиділа над ліжечком мого маленького сина, ка й ждала чоловіка, що мав ось ось повернутись з праці, та чомусь припізнався. І коли я вже ставала непокоїною, почула його живі, енергійні кроки. Ввійшов з таємною міною і замість привітального поцілунка, подав мені маленьку карточку з червоним хрестом: ми є в Конго, Африка, живі й здорові, подай вістку — мама й сестра.

Зворушення відбирає мені мову. Ще раз і ще раз перебігаю очима рядки. Врешті беру малого сина і горну до себе. Наперекір усьому, mimo всіх ударів і противностей, моя родина існує і жодна сила не зуміла її знищити. Із другого кінця світу потраплять прилетіти пташкою вістка, щоб злучити нерозривними нитками поодиноких із нас. Карточку цю заховаю, моя мамо, між найдорожчі пам'ятки з нашого дому для твого внука. Нехай вона завжди нагадує йому про вічний зв'язок української родини в ці страшні роки.

ВСЯЧИНА

Вічний сірник

Увага курці! Вже більше не треба буде з трудом роздобути папіроску годинами мняти в долоні й заглядати, де б то її відкурити бо оце винайдено в Швейцарії вічного сірника. Цей сірник подібний до олівця і його можна уживати чотири тисячі разів. В продажі в Швейцарії такий сірник коштуватиме всього 15 центимів. А коли то винайдуть вічну папіроску?!

П'ятдесятлітній ювілей кіна.

В цьому році минуло п'ятдесят літ з того часу, коли висвітлено першу в світі фільму.

Цей перший показ фільма, цебто рухомої фотографії, відбувся дня 20 лютого 1896 року в Лондоні. Висвітлювання тривало всього 8 минут. Жива фотографія видалася всім чарівним явищем. Правдиву фільму в нашому значенні висвітлювано аж сім літ пізніше в Парижі. Це була перша німа фільма. Шойно рік 1928 приніс нове удіпшення звукову фільму. А ще пізніше почалась продукція кольорових фільмів. Під сучасну пору йдуть досліди над фільмами плястичними (трьох вимірів), які могли б глядачі оглядати так, як оглядається виставу на сцені.

Кіно є сьогодні одним із найважливіших заведень розваги кожного міста. А ще недавно, перед 50-літми люди не знали, що це таке.

Добре вияснив.

— Скажи мені, дядю, що воно таке: байка?

— А це бачиш, оповіданнячко таке, чі побрехенька, коли, наприклад, оселі свиня розмовляють собі ось так, як я з тобою.

Держава що не бачила війни

Це Швеція. Можна її назвати одинокою щасливою державою в Європі, бо вона від короля Карла не переживала війни. Карло XII як відомо воював в 1709 році разом з нашим гетьманом Мазепою проти Москви.

В першій світовій війні — Швеція осталася нейтральною, а в другій теж змогла зберегти нейтральність, хоча на сусідню Норвегію Німеччина напала й її заняла. Тож не дивниця, що край цей дійшов до великого розквіту, а нарід до добробуту. Швеція є королівством, хоч дух її і форми правління суто демократичні.

Столицю Швеції — Штокгольм зачисляють до пайкрайних міст у світі. Воно окружене зі сходу морем, а з полудня і півночі пливають дві річки, що ховають в собі гранітні скарби. Саме місто має багато мостів, які лучать гарно розбудовані вулиці. Зокрема місто багате чудовими зимовими городами, де віддыхають прохожі, не відчуваючи холоду, бо цілий такий город є засклепий. Швеція — це країна краси.

.

Подружжя — це дві рівнобіжні лінії, які, хоч як це важко подумати, таки сходяться в БЕЗКОНЕЧНОСТІ.

.

Китайці, здається, тому є вічно молодим народом, бо в них завжди правила доми, а школи вулиці.

(Ришард ОТТ)

.

Діти є верхком подружого щастя.

З АНГЛІЙСЬКИХ ПРИКАЗОК

Час — то гроші.

Помагай сам собі, а Бог, поможе тобі.

Найбільшою побідою є побідити себе.

Хто любить тільки себе — того не любить ніхто.

Мій дім є моєю палатою.

Серце матері ніколи не старіється.

Судьба помагає відважним.

Люди повинні бути тим, за що вони себе подають. (Шекспір)
Я раджу дбати вам про хвилини, а години вже самі про себе дбатимуть. (Льорд Честерфільд).

От і пригода

Гість питає маленьку дочку господарів:

— Чого ти плачеш, дитино?

— Мама дала мені хліб з мармолядою... то віддайте!

— Хіба ж я його взяв від тебе?

— Не взяли, а сили на нього й сидите.

Намі спортсменів...

— Як закінчились вчорашні змагання в Ульмі?

— П'ять на трьох...

— В чий корясть і хто з наших стріляв?

— З наших ніхто не стріляв, вони лише два рази нам стріляли.

— Так тоді чому п'ять на три?

— Наших знесли з площі трьох, а їхніх двох...